

KNJIŽEVNOST PO 2. SVETOVNI VOJNI

(slovenska književnost od leta 1945 do sodobnosti)

PRIPOVEDNIŠTVO

TEMELJNE ZNAČILNOSTI

Po 2. svetovni vojni ustvarjajo pripovedniki več rodov: realisti, tisti, ki so začeli pisati med 2. svetovno vojno in tisti, ki so si jemali vzor pri socialističnem realizmu. Več ustvarjalne svobode da piscem demokratizacija razmer po letu 1948. Pripovedniki se ukvarjajo s povprečnežem, majhnim mestnim človekom. Glavne teme so notranji doživljaji tega majhnega človeka v krutih vojnih razmerah, nesoglasja in razkoli v njem samem, po vojni pa med njim in novo družbo. V delih se kaže človekovo razočaranje nad vsakdanjim življenjem. Oblikovno in vsebinsko so bila dela v tem času izredno raznovrstna.

SMERI

Socialni realizem, ki je najbolj tradicionalen: uvedejo ga mlajši pisatelji iz druge povojne generacije. Nastopijo s številnimi spremembami v vsebini, slogu in obliki.

Socialni realizem, ki se loči od tradicionalnega: v letih 1881—1899 se razvije nova oblika realizma, ki pa je še vedno v omiljeni obliki.

Eksistencializem in modernizem: smeri, ki začneta na pripovedništvo pri nas vplivati sredi 50. let 20. stoletja. Eksistencializem je vsebinsko, motivno in tematsko prinašal občutenje sveta kot nečesa absurdnega. Človek je občutil tesnobo, strah, obup, nujnost življenjske in moralne izbire. Modernizem je vplival bolj na obliko in slog, uvajal je svobodno kompozicijo, ki opušča zgodbo, zanemari kronološko zaporedje dogajanja, popisuje le še zavest literarnih oseb. Nastajajo asociativne pripovedi v prvi osebi, značilen je notranji monolog. Pripovedni čas je sedanjik, preteklost se pojavi le kot spomin ali dopnilo k sedanjosti..

Postmodernizem: pojavlja se v zadnjih letih in se vrača k tradicionalnim oblikam in snovem, obnavlja zgodbo ter opušča popisovanje zavesti.

Sodobno pripovedništvo delimo po generacijah na:

- predvojno generacijo — po letu 1950 je ustvarjala dela pod vplivom različnih književnih smeri: socialni realizem, eksistencializem, modernizem (CIRIL KOSMAČ, Miško Kranjec, Ivan Potrč, Anton Ingolič, Edvard Kocbek, Matej Bor, Vladimir Kralj, VITOMIL ZUPAN, Mira Mihelič)
- prvo povojno generacijo — uveljavi se v 50. letih in se deli v skupino starejših piscev, ki so se rodili okoli leta 1920 (Beno Zupančič, Boris Pahor, Andrej Hieng, Alojz Rebula), in mlajših piscev (Dominik Smole, Pavle Zidar, Lojze Kovačič, Peter Božič)
- drugo povojno generacijo — uveljavljati se je začela v 60. letih, njeni pisci pa so se rodili med leti 1935—1940 (Rudi Šeligo, Jože Snoj, Florjan Lipuš)
- tretjo povojno generacijo — s svojimi stvaritvami nastopi po letu 1970, njeni pisci so se rodili okrog leta 1950 (DRAGO JANČAR, Marko Švabič, Dimitrij Rupel)

DRAMATIKA

TEMELJNE ZNAČILNOSTI

Po 2. svetovni vojni se nadaljuje družbenokritični realizem, in sicer takšen, kot so ga pred vojno uveljavili književniki starejšega in srednjega rodu, ki so bili aktivni tudi še v povojnem času. Pisali so realistične drame, v katere so vpletali kmečko in malomeščansko problematiko v razmerah narodnoosvobodilnega boja in pri izgradnji socialistične družbe. Dramatiki so v svojih dramah uporabljali naslednje snovi: legendarno, partizansko, vojno okupacijsko, sodobno politično, mitološko, socialno, eksistencialno, abstraktno domišljjsko. To je najplodnejše obdobje v slovenski dramatiki.

SMERI

- socialni realizem
- eksistencializem
- modernizem
- postmodernizem

Sodobno dramatiko delimo po generacijah na:

- predvojna in medvojna generacija — Matej Bor, Ivan Mrak, Mira Mihelič, Ivan Potrč, Jože Javoršek
- prva in druga povojna generacija — Dominik Smole, Primož Kozak, Peter Božič, Marjan Rožanc, STRNIŠA, ZAJC, Rudi Šeligo
- tretja povojna generacija — Tone Partljič, DUŠAN JOVANOVIČ, DRAGO JANČAR, Milan Jesih